

وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی
معاونت بهداشت
دفتر مدیریت بیماری‌های غیرواگیر

راهنمای تشخیص، درمان و مراقبت آسم در زمان شیوع کووید ۱۹ (ویژه کادر بهداشتی درمانی)

مقدمه

ابتلای فرد به بیماری کووید ۱۹، جهت ارزیابی افراد مشکوک به آسم باید از شرح حال و معاینه بالینی استفاده نمود و از انجام ارزیابی عملکرد ریوی توسط دستگاه اسپرومتر/ پیک فلومتر اجتناب کرد. در صورت ظن بالینی قوی به بیماری آسم بر اساس شرح حال و معاینه بالینی، برای فرد درمان آزمایشی شروع شده و در صورت ابهام در تشخیص، بیمار جهت بررسی‌های تکمیلی به سطوح تخصصی ارجاع گردد. فردی که تحت درمان آزمایشی قرار گرفته پس از یک ماه مجدداً ارزیابی شده و در صورت پاسخ به درمان، به عنوان بیمار مبتلا به آسم درمان وی ادامه یابد و در صورت عدم پاسخ جهت ارزیابی بیشتر به سطوح تخصصی ارجاع شود.

پیگیری و مراقبت بیماران در این شرایط تا حد امکان به صورت غیر حضوری و از طریق تماس تلفنی انجام شده و برای این منظور سوالات مربوط به ارزیابی سطح کنترل بیماری به صورت تلفنی از بیمار پرسیده شود. در صورت مراجعه بیمار جهت دریافت خدمات مراقبتی دوره ای و یا تمدید دارو، تعیین سطح کنترل بیماری بر اساس سوالات مربوط به ارزیابی سطح کنترل انجام شده و از ارزیابی عملکرد ریوی در تعیین سطح کنترل استفاده نشود. در صورتی که سطح کنترل بیماری کامل نباشد، علل عدم کنترل نظیر قطع خودسرانه، مصرف نامنظم و یا تکنیک نادرست مصرف دارو بررسی شده و به بیمار در خصوص رعایت موارد فوق توصیه‌های لازم ارائه شود و همچنین تاکید گردد که در صورت

افراد مبتلا به بیماری‌های مزمن ریوی (به ویژه بیماری کنترل نشده) مستعد ابتلا به اشکال شدیدتر بیماری کووید ۱۹ می‌باشند و میزان مرگ و میر در این گروه از بیماران بیشتر است. لذا شناسایی بیماران مبتلا به آسم و درمان مناسب این بیماران در دوره شیوع ویروس کرونا در جامعه از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. از طرف دیگر یکی از معیارهای اصلی تشخیص و کنترل بیماری آسم، ارزیابی عملکرد ریوی با استفاده از دستگاه‌های اسپرومتر یا پیک فلومتر می‌باشد و در زمان اپیدمی بیماری کووید ۱۹ به دلیل انتقال ساده ویروس کرونا از طریق قطرات تنفسی و تماس با بیماران و افراد آلوده به ویروس و همچنین سطوح و اجسام آلوده، پرسنل بهداشتی درمانی با محدودیت استفاده از این دستگاه‌ها روبرو هستند. بنابراین لازم است راهکارهای مناسبی جهت تشخیص افراد مبتلا به آسم و همچنین پیگیری و مراقبت بیماران اتخاذ گردد. بر همین اساس با توجه میزان شیوع بیماری کووید ۱۹ در سطح جامعه، باید استراتژی‌های متفاوتی به شرح ذیل اتخاذ گردد:

۱) اپیدمی بیماری کووید ۱۹ در جامعه

به دلیل همپوشانی برخی علائم بیماری آسم با بیماری کووید ۱۹ نظیر سرفه‌های مکرر و تنگی نفس، در صورت مراجعه فرد با علائم مشکوک به آسم ابتدا باید ابتلا به بیماری کووید ۱۹ را مد نظر داشت و در صورت شک به این بیماری، مطابق دستورالعمل مربوطه اقدام نمود. پس از اطمینان از عدم

۲) شیوع پایین بیماری کووید ۱۹ در سطح جامعه

در مراجعه فرد مشکوک به بیماری آسم پس از اطمینان از عدم ابتلای فرد به بیماری کووید ۱۹، جهت ارزیابی از شرح حال و معاینه بالینی استفاده نموده و ارزیابی عملکرد ریوی با استفاده از دهانی فیلتردار/استاندارد انجام گیرد. در صورت عدم دسترسی به دهانی فیلتردار مناسب و ظن بالینی قوی به بیماری آسم، درمان آزمایشی برای فرد شروع شده و در صورت ابهام در تشخیص، بیمار جهت بررسی های تکمیلی به سطوح تخصصی ارجاع گردد. لازم به ذکر است که در صورت تشخیص بیماری آسم، باید دهانی فیلتردار به بیمار تحویل داده شود تا در مراجعات بعدی جهت پیگیری و مراقبت بیماری مورد استفاده قرار گیرد.

در این شرایط نیز مانند شرایط اپیدمی بیماری ترجیح بر آن است که پیگیری و مراقبت بیماران تا حد امکان به صورت غیر حضوری و از طریق تماس تلفنی انجام شده و برای این منظور سوالات مربوط به ارزیابی سطح کنترل بیماری به صورت تلفنی از بیمار پرسیده شود. در صورت مراجعه بیمار به پزشک جهت دریافت خدمات مراقبتی دوره ای و یا تمديد دارو، پزشک می تواند جهت تعیین سطح کنترل بیماری علاوه بر سوالات مربوطه، از ارزیابی عملکرد ریوی با استفاده از دهانی فیلتردار نیز استفاده نماید.

اما در صورت مراجعه بیمار به بهورز/مراقب سلامت جهت دریافت خدمات مراقبتی دوره ای، همانند شرایط اپیدمی بیماری کووید ۱۹، تعیین سطح کنترل صرفاً بر اساس سوالات

تشدید علائم بیماری، علیرغم رعایت موارد ذکر شده به پزشک مراجعه نماید. همچنین آموزش های لازم در خصوص مصرف صحیح و به موقع داروها و استفاده از وسایل کمک درمانی و اقدامات پیشگیرانه نظیر پرهیز از مواجهه با عوامل خطرزا به صورت تلفنی (و در صورت مراجعه بیمار به صورت حضوری) ارائه شده و بر انجام خود مراقبتی و ارزیابی سطح کنترل بیماری در منزل توسط بیمار یا خانواده با استفاده از سوالات و پیک فلومتر شخصی (در صورت در دسترس بودن) تاکید گردد.

با توجه به این که بیماران مبتلا به آسم در هر سطحی از شدت بیماری ممکن است دچار حمله شدید و ناگهانی گردند باید علائم حمله آسم و اقدامات اولیه در زمان حمله به بیماران و خانواده آنها به صورت تلفنی (و در صورت مراجعه بیمار به صورت حضوری) آموزش داده شود.

نکته مهم: در صورت عدم کنترل بیماری آسم (تشدید علائم و یا نیاز به افزایش مصرف دارو) به ویژه در همراهی با علائمی نظیر تب و سرفه های خشک و شدید، باید بروز عفونت های ویروسی و باکتریال خصوصاً ابتلا به بیماری کرونا را مد نظر داشت.

توجه: رعایت اصول بهداشتی جهت پیشگیری از انتقال عفونت توسط ارائه دهنده خدمت و مراجعه کننده بر اساس پروتکل های مربوطه الزامی است.

- جدا کردن دهانی فیلتردار از دستگاه توسط ارائه دهنده خدمت و با دستکش یکبار مصرف صورت گیرد و به بیمار جهت استفاده در مراجعات بعدی تحویل داده شود.

۳) شرایط پس از بیماری کووید ۱۹

در این شرایط تشخیص، درمان، پیگیری و مراقبت بیماران مبتلا به آسم مانند شرایط قبل از بروز اپیدمی انجام می پذیرد.

به منظور دریافت اطلاعات بیشتر و آشنایی با دستورالعمل پیگیری، تشخیص، درمان و مراقبت بیماری آسم به "راهنمای ملی آسم" مراجعه نمایید. این راهنما را از نشانی زیر دریافت کنید:

<http://health.behdasht.gov.ir/page/%D9%86%D8%B4%D8%B1%DB%8C%D8%A7%D8%AA?fbkeyid=&siteid=435&pageid=53871&catid=304>

مربوط به ارزیابی سطح کنترل انجام شده و از پیک فلومتر در تعیین سطح کنترل استفاده نشود. اقدام لازم بر اساس سطح کنترل و همچنین ارائه آموزش به بیمار و خانواده وی مانند موارد ذکر شده در دوران اپیدمی می باشد.

توجه: ضمن رعایت اصول بهداشتی جهت پیشگیری از انتقال عفونت توسط ارائه دهنده خدمت و مراجعه کننده بر اساس پروتکل های مربوطه، جهت انجام ارزیابی عملکرد ریوی باید به نکات ذیل نیز توجه داشت:

- حتما با استفاده از دهانی فیلتردار استاندارد صورت گیرد.
- ارائه دهنده خدمت حتما از وسایل محافظت شخصی شامل ماسک، محافظ صورت (شیلد) و دستکش استفاده نماید.

- ارزیابی عملکرد ریوی بهتر است در اتاق دیگری که تهویه مناسب داشته و حتی امکان به هوای آزاد ارتباط داشته باشد انجام گیرد.
- ارائه دهنده خدمت از بیمار فاصله داشته و در مسیر هوای بازدمی بیمار قرار نگیرد.
- وسایل ضد عفونی کننده دست حتما در اتاق انجام تست وجود داشته باشد و از بیماران خواسته شود قبل و بعد از دست زدن به دستگاه حتما دست های خود را ضد عفونی کنند.
- ارائه دهنده خدمت پس از هر بار استفاده، دستگاه و سطوح را ضد عفونی نماید.